

RURAL SOUTH MORAVIAN RAVINE-CASE STUDIES MICROREGION MODRÉ HORY

Náplavová M.

Department of Applied and Landscape Ecology, Faculty of Agronomy, Mendel University in Brno, Zemědělská 1, 613 00 Brno, Czech Republic

E-mail: miloslava.naplavova@mendelu.cz

ABSTRACT

This article aim is to outline actual country state of South-moravian ravines on micro - region Modré Hory example. Study of country South-moravian ravines was elaborate as part of project „Current Status and Trends of the South Moravian Countryside“, financed by integral grant agency of Mendel university in Brno (FA). Microregion Modré Hory has a great potential for development of provincial tourist traffic, which is possible to practise almost in any rural areas. It's going about so - called „soft“ shape tourist traffic, which emphasize first of all ecological and social access and so makes it possible to safe sustain rural landscapes. Rural tourist tradic provils creation of new working stations in rural territory. micro-region area manage with big amount of historical and cultural relics. With regard to micro-region location, monuments didn't below primary to tourists main interest, but mainly activities connected with vineculture and cycling tourism. Vineculture has longtime tradition there. To the future is possible to count with development of vinecultural tourism in territory. Forms of „soft “ tourism, such as for example agricultural tourism and horse riding should be supported there.

Key words: country, microregion, ruraltouristtraffic

Acknowledgments: This paper was written as a part of project Current Status and Trends of the South Moravian Countryside sponsored by Integral Grant Agency of Mendel University in Brno number TP6/2010. It follws an earlier project New Prosperity for Rural Regions (Research Support Scheme OSI/HESP), which were processed in the South Moravian Region case studies Vranov nad Dyjí / Jemnice and Kunštát na Moravě.

ÚVOD

Venkov a zemědělství ještě nedávno spolu velmi úzce souvisely. Dnes je venkovský prostor chápán z širších hledisek. Venkov je hospodářským územím, rekreačním územím, bydlištěm, místem, kde se odehrává společenský a kulturní život a v neposlední řadě i přírodním prostorem. V posledních letech roste zájem lidí o různé formy turismu ve venkovském prostoru. Venkovský prostor je pro rekreanty atraktivní z hlediska blízkosti přírodního prostředí, bohatého kulturního a sportovního vyžití. Právě na venkově zůstává nedostatečně využito mnoho kapitálu ve formě původní regionální kultury a relativně neznehodnocené přírody. Jde o značný potenciál cestovního ruchu, jehož využívání by mohlo být zdrojem růstu životní úrovně venkovských obyvatel a současně zabezpečovat udržitelnost venkovské krajiny (1).

Za uplynulých deset let prošel venkov mnoha změnami. Jeho transformace však ještě zdaleka není ukončena. Venkov bude muset i nadále hledat nové možnosti svého sociálněekonomického poslání. Díky příznivému životnímu prostředí i tradičnímu životnímu stylu by se mohl stát vyhledávaným místem pro rekreaci a specifický cestovní ruch agroturistiku (2).

Venkovský prostor lze zjednodušeně vymezit jako souhrn katastrálních ploch sídel, která jsou označena jako vesnice, což je ovšem pouze část venkovského prostoru. Tento prostor je tvořen i volnou krajinou, tedy souhrnem ploch zemědělské půdy, lesů, vodních ploch, polních cest a místních komunikací (3).

Prostory města a venkova se liší nejen charakterem osídlení a architekturou, ale i převládajícím způsobem obživy, stylem života, kulturou atd. Liší se i převládající charakter sociálních sítí a organizace společenství. Venkov bývá považován za prostředí méně anonymní, s vyšší sociální kontrolou, ale také s vyšší sociální soudržností a sociální oporou (4).

Perlín ve své práci Venkov, typologie venkovského prostoru nadefinoval oblast venkova jako „kontinuálně vymezený prostor, který zahrnuje jak krajinu, tak i venkovská sídla“. Pojem venkov tedy integruje jak nezastavěné území, tak i zastavěné území malých sídel (vesnic), (5).

Venkovský cestovní ruch (též rurální cestovní ruch; angl. rural tourism) představuje souborné označení pro druh CR s vícedenním pobytem s rekreačními aktivitami na venkově (procházky, pěší turistika, projížďky na kole nebo na koni, pozorování a péče o domácí zvířata, konzumace podomácku vyrobených potravin atd.) a s ubytováním v soukromí nebo v menších hromadných ubytovacích zařízeních. Venkovská turistika přitom není zaměřena pouze na přírodu a venkovské

prostředí, ale využívá veškerý společenský, kulturní, ekonomický i materiální potenciál venkova (6).

Venkovský cestovní ruch je považován za produkt udržitelného cestovního ruchu neboli šetrné formy cestovního ruchu. Tento druh cestovního ruchu splňuje harmonický ekonomický, sociální a ekologický rozvoj, a to při uspokojování požadavků současné generace s ohledem na zachování zdrojů i pro generace budoucí (3).

Jedná se především o snahu žít v souladu s přírodou (poznání, ochrana) prostřednictvím rekreačních aktivit v dané oblasti. Dalším specifikem venkovského cestovního ruchu je odklon od hektického městského života k poklidnému venkovskému, především zemědělskému, způsobu života (7), (8).

Dalšími pozitivními dopady rozvoje turistiky ve venkovských oblastech jsou příliv kapitálu, rozvoj malého a středního podnikání, tvorba příjmů zemědělského hospodářství, zhodnocení nemovitostí, zvýšení životní a kulturní úrovně, zlepšení rozvoje společenského života a neopomenutelně rozvoj území a péče o krajinu (9).

Rozvoj venkovského cestovního ruchu souvisí s rozvojem venkova, budováním pěších tras a cyklotras, farem s alternativním zemědělstvím, budováním místních muzeí, skanzenů, obnovením tradičních řemesel, budováním a obnovou menších ubytovacích zařízení a stravovacích zařízení atd. Venkovská turistika má mnoho podob, rozvíjí se například jako agroturistika, ekoturistika, ekoagroturistika, dobrodružný cestovní ruch, kulturní cestovní ruch (10).

MATERIÁL A METODIKA

Byla prostudována odborná literatura s tematikou venkova a venkovského cestovního ruchu. Základem je metodologie regionální geografie, analyzující dané území jako prostor interakce přírodních a společenských jevů a procesů. Kvalitativní data byla získána z internetových stránek Českého statistického úřadu – data ze sčítání lidu, domů a bytů, bilanci obyvatelstva, městské a obecní statistiky atd. a Portálu Regionálních Informačních Servisů (RIS) - Regionální informační servis Jihomoravského kraje. Řada kvalitativních a kvantitativních dat čerpá z internetových stránek obcí a mikroregionu. Následoval terénní průzkum území a byla pořizena fotodokumentace. V další fázi proběhnou rozhovory s hlavními aktéry v mikroregionu.

VÝSLEDKY A DISKUZE

Jihomoravské úvaly se nacházejí v Jihomoravském kraji na území okresů Břeclav, Hodonín a Znojmo. Na území těchto okresů převažují vysoce produktivní půdy. Zemědělství zde má bohatou tradici. Typické pro tuto oblast je ovocnářství, vinařství, zelinářství a obilnářství. Tato tradice se uchovává do dneška (11). Krajinu Jihomoravských úvalů (Dolnomoravského a Dyjsko-

svrateckého) na rozdíl od jiných oblastí více formovala již od pravěku lidská činnost. Úvaly zaujímají široké, rovinaté území na dolních částech vodních toků s malým výškovým převýšením (150 až 344 m n. m.), (12). Oblast náleží do povodí řeky Moravy. Západní hranice je odvodňována místními toky ústícími do řeky Dyje. Podle Quitt, E. (1971, 1984) náleží úvaly v klimatické oblasti teplé a mírně teplé (T2, T4 a MT11, MT10). Dyjsko – svratecký a Dolnomoravský úval patří k nejteplejším částem JMK, kde průměrná roční teplota překračuje 9 °C (až 9,6 °C). Lesnatost krajiny je malá, jen kolem 10 % (13). Dolnomoravský úval celek Jihomoravské pánve. Plocha úvalu činí 957,76 km². Střední výška je 183, 2 m. Má rovinný a pahorkatinný charakter. V úvalu plošně převládají pole a v nivách lesy (14). Celou oblastí protéká od severu k jihu řeka Morava. Dolnomoravský úval patří mezi nejteplejší oblasti u nás (15). Dyjsko – svratecký úval celek v jz. části Západních Vněkarpatských sníženin. Plocha úvalu činí 1453, 43 km². Střední výška je 210 m. Úval má rovinný charakter, který se rozkládá kolem řeky Dyje a středního a dolního toku Svratky (14). Nejdůležitějšími vodními toky jsou řeky Dyje, Svratka, Jihlava a jejich četné přítoky (15). V úvalu plošně převládají pole (14).

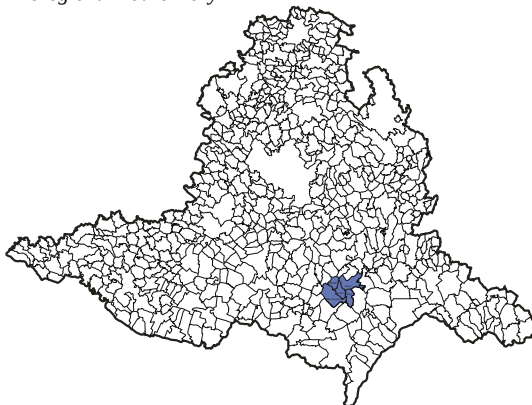
Obr. Krajina Jihomoravských úvalů

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Mikroregion MODRÉ HORY

Dobrovolný svazek obcí Velké Pavlovice, Němčičky, Bořetice, Kobylí a Vrbice vznikl v roce 2008. Název mikroregionu vznikl proto, že nadpoloviční plochu vinic v k.ú. zaujímají odrůdy s modrými hrozny. Cílem založení tohoto svazku je spojit zájmy obcí v oblasti cestovního ruchu, vinařství a péče o krajinu. Dalším cílem je upoutání zájmu turistů na tento mikroregion, který nabízí historické, vinařské, kulturní a sportovní zázemí. Projekt podporuje Vinařský fond ČR (16). Mikroregion leží v okrese Břeclav a spadá pod ORP Hustopeče.

Obr. Lokalizace mikroregionu Modré Hory

Zdroj: M. Náplavová, 2010

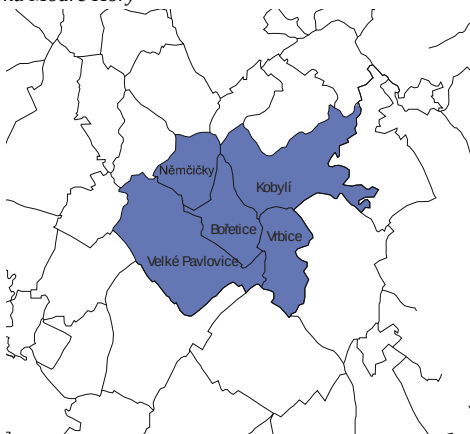
Obce mikroregionu Modré Hory

Obce mikroregionu leží ve vinařské oblasti Morava a Velkopavlovická vinařské podoblasti. Jsou zde koncentrováni jedni z největších výrobců vín na Moravě. Velkopavlovická podoblast se celá nachází na území Jihomoravského kraje a je součástí regionu NUTS II Jihovýchod. Velkopavlovická podoblast leží podél dálnice Brno – Břeclav. Patří do turistického regionu Jižní Morava a turistické oblasti Pálava a Lednicko – Valtický areál (17). Vzhledem k reliéfu a vhodným klimatickým podmínkám zaujímá zemědělská půda většinu katastrálního území. Přírodní podmínky umožnily intenzivní zemědělské využívání oblasti již po staletí.

Z hlediska cestovního ruchu je mikroregion pro turisty velmi atraktivní. Nachází se zde řada památek a vyhlídkových míst. Krajina má předpoklady zejména pro realizaci pěší turistiky a cykloturistiky. Zajímavostí této oblasti jsou vinařské cyklistické stezky, tzv. vinařská turistika, která láká do kraje návštěvníky po celý rok. Ve Velkých Pavlovicích a Bořeticích nalezneme turistické informační centrum. Mikroregion má dobrou dopravní dostupnost, silniční a železniční infrastrukturu. Územím prochází dálnice D2 a silnice II. a III. třídy.

Mezi nejvýznamnější kulturní a společenské akce obcí patří krojované hody, zářijové vinobraní, dny otevřených sklepů, výstavy vín a zarážení hory atd. Tyto akce prezentují především místní bohaté folklórní tradice, dávné zvyky a rituály. Většina společenských akcí nerozlučně je spojena právě s vínem. V území je řada objektů drobných a lidových staveb, velké množství křížů a božích muk.

Obr. Obce mikroregionu Modré Hory

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Velké Pavlovice

První písemná zmínka o městu pochází z roku 1252. V r. 1891 byly Velké Pavlovice povýšeny na městys a od roku 1967 se staly městem. Soustředěná zástavba vinných sklepů vznikla na severovýchodním okraji sídla u železnice. Rekreační a sportovní aktivity obyvatel jsou soustředěny podél vodního toku Trkmanky ve směru sever jih.

Ve městě se nachází následující objekty zapsané v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek České republiky (zdroj: webový portál NPÚ): Kaple sv. Urbana, kostel Nanebevzetí Panny Marie, socha sv. Jana z Nepomuku, sousoší Piety, novorenesanční hřbitov, socha sv. Floriána, radnice města, sýpka, bývalý barokní zámek, zámecký rybník a dále technické a lidové památky jako jsou historické sklepy, lisovny a lisy a další. Nad obcí se nachází rozhledna Slunečná (18).

Obr. Vinné sklepy Velké Pavlovice

Zdroj: M. Náplavová, 2010

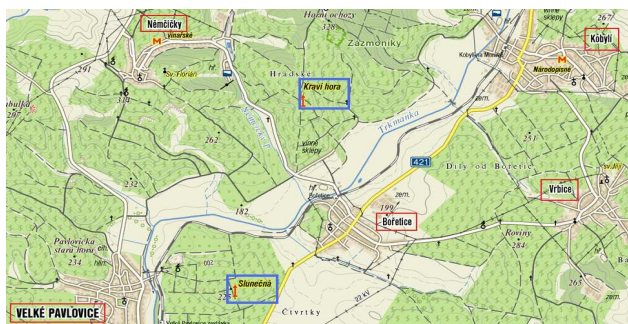
Obr. Rozhledna Slunečná u Velkých Pavlovic*Zdroj: M. Náplavová, 2010**Obr. U rozhledny Slunečná**Zdroj: M. Náplavová, 2010***Bořetice**

Obec leží v údolí vodního toku Trkmanky. První písemná zmínka o Bořeticích pochází z roku 1222, kdy je ve vsi Poratiz jmenován dědičný rychtář Wido – Vít. V obci se koná pout' na svátek sv. Anny (v obci je kostel sv. Anny). Udržují se a jsou znovu obnovovány tradice, jako jsou zábavy u cimbálu a setkávání pod Kraví horou. Vinařskou dominantou obce Bořetice je malebná vesnička vinných sklípků pod Kraví horou, která se nachází zhruba půl kilometru severozápadně od samotné obce. Čítá něco kolem 260 sklepů. V roce 2000 si zdejší vinaři založili recesistickou „Svobodnou spolkovou republiku Kraví hora“.

Obr. Znak Svobodné spolkové republiky Kraví Hora - Bořetice

Recesistická vinařská republika má přilákat turisty za vínem do obce Bořetice, ale i do okolních k. ú. Spolkovou republikou je proto, že areál sklepů má tři části: Zahraničí (sklepy jsou postaveny 2 metry za hranici katastrálního území Bořetice), Hliníky a Kraví hora, která je největší. Svobodná spolková republika Kraví hora vznikla z vůle vinařů jako svobodná, nezávislá instituce založená na účtě k lidským právům na zásadách občanské společnosti. Vznikla, aby pomohla zviditelnit a podpořit výrobky místních vinařů. Republika vydala pasy, poštovní známky a propagační materiály. Platidlem republiky je jeden Kravíhorec, který má v přepočtu cenu jednoho eura a je krytý vínem pokladu republiky (19).

Obr. Lokalizace Kraví hory

Zdroj: www.mapy.cz, vlastní úprava

Nad bořetickou Kraví horou byla v červnu 2006 zpřístupněna nová dřevěná rozhledna. Bořetice vždy nebývaly pouze a výhradně centrem vinařství, ale i rybníkářskou velmocí, jež zajišťovala místním občanům, v dobách před výrazným rozvojem zemědělství a vinařství, hlavní zdroj obživy. Občané Bořetic se rozhodli na rybníkářskou tradici, po dlouhých letech zapomnění znovu navázat. Proto si můžete všimnout cestou do Kraví hory nově vznikajících vodních ploch, jež budou v krátké době sloužit jak rybolovu, tak rekreaci (20).

Obr. Hotel Kraví Hora

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Vinné sklepy Kraví Hora

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Celnice Svobodné spolkové republiky Kraví hora

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Kobylí

První písemná zmínka o Kobylí je datována z roku 1252 v darovací listině pána Bočka z Obřan pro cisterciácký klášter ve Žďáru, potvrzené tehdejším markrabětem Přemyslem Otakarem II. Významnou a dominantní památkou obce je kostel sv. Jiří s věží. Gotický presbytář kostela pochází z 15. století. Zajímavostí jsou dřevěné vyřezávané kříže, se kterými se setkáte v polích, lese i v obci. V obci se nacházejí i historické sklepy, z nichž některé patří k památkově chráněným objektům. V ulici Baráky najdete Křížákův sklep, v ulici Augusty Šebestové pak Svobodův sklep. Architektonicky původní je Pekaříkův sklep V kútku. Sportovní areál "Za mlýnem" v dolní části obce je dějištěm různých sportovních klání. V roce 1997 bylo založeno Muzeum obce Kobylí, v jehož sbírkách jsou historicky cenné předměty vypovídající o životě kobylyských občanů v minulosti. Kobylí je čtvrtou největší obcí Velkopavlovické vinařské oblasti se 168 ha registrovaných vinic a 500 vinaři. Obec získala titul Vesnice roku 2006 Jihomoravského kraje (21).

Obr. Vinné sklepy – Kobylí

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Muzeum Kobylí

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Turistická informační tabule Kobylí

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Němčičky

Název obce ukazuje na původ v souvislosti s německou kolonizací. První doložení majitelé vsi byli páni z Klobouk a Boleradic. V obci se nachází kostel Navštívení Panny Marie z roku 1678. Od 19. st. se v místním katastru rozšiřuje pěstování ovocných stromů. Tím se obec výrazně lišila od vsí okolních. Obec získala titul Vesnice roku 2005 Jihomoravského kraje. V katastru obce se nacházejí tři kapličky: sv. Antonína, sv. Floriána a Božího srdce. V posledních letech jsou Němčičky známe především sportovním areálem, v něm pak vyhledávaným koupalištěm a lyžařským svahem s vlekem a umělou trávou. K přírodním zajímavostem obce patří chráněná území Nosperk a Růžený (Velký Kuntínov je v těsném sousedství), ve kterých se nalézá mnoho ohrožených druhů rostlin, a dále jsou tu chráněné stromy jeřábu oskeruše (22)

Obr. Lyžařský svah - Němčičky

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Bobová dráha - Němčičky

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Koupaliště – Němčičky

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Vrbice

Vznikla za německé kolonizace kolem roku 1220 a první zmínka o ní je z roku 1222 v listině olomouckého biskupa Roberta. Už z dalekého a širokého okolí je vidět kostel svatého Jiljí. Byl vystavěn bratrstvem sv. Jiljí v letech 1913 - 1920 v pseudorománském slohu. V dolní části obce je k vidění kaple sv. Anny a náves zdobí socha sv. Aloise, která stojí v parčíku pod základní školou. Jednou z nejzajímavějších věcí na Vrbici jsou vinné sklepy, které stojí až v sedmi patrech nad sebou. Jedná se o kamenné sklepy s goticky lomenými oblouky na vstupu (23).

Obr. Sklepní kolonie – Vrbice

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Turistická informační cedule – Vrbice

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Vinné sklepy – Vrbice

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Obr. Muzeum – Vrbice

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Vinařské stezky v mikroregionu

Moravské vinařské stezky

Jsou dlouhodobým projektem rozvoje vinařství a turistiky na jižní Moravě a jsou přímo řízeny programem Zelené stezky Greenways. Za čtyři roky se do projektu zapojilo 220 vinařských obcí, bylo vyznačeno 1090 km cyklistických tras.

Moravské vinařské stezky využívá řada obcí a malých podnikatelů jako nástroj rozvoje šetrné turistiky a podpory malého podnikání. Ekonomický přínos je přímo svázán s úctou ke krajině, zachováním lidových tradic a obnovou kulturního dědictví spojeného s vinařstvím. Mikroregionem prochází Velkopavlovická vinařská stezka (24).

Naučné vinařské stezky

Stezka krajem André (8 km) – cyklostezka vede z Hustopečí přes Starovičky, Velké Pavlovice a Bořetice na Vrbice.

Obecní vinařská stezka obce Němčičky (8km) – začíná i končí přímo v obci a seznamuje návštěvníky jak z historií vinařství, tak se současným stavem výsadby vinné révy v obci.

Naučná vinařská stezka Modré hory (13 km) - trasa vede vinařskými obcemi Bořetice, Kobyly, Němčičky, Velké Pavlovice a Vrbice. Stezku je možné projet na kole, nebo projít pěšky. Symbolický okruh Modré hory vás provede vinařskou krajinou s nádhernými výhledy do okolí, s mnoha sakrálními památkami a turistickými zajímavostmi. Téměř celá trasa vede po asfaltových, nebo jinak upravených cestách.

Kravihorská turistická stezka (12,5 km) - stezka je určena především k pěší turistice, je však velmi dobře sjízdna i na kole. Vede od hotelu Kraví Hora v Bořeticích, dále pokračuje na rozhlednu, PR Zázmoníky, obce Němčičky a končí v Kraví Horě (25).

Obr. Značení vinařských stezek

Zdroj: M. Náplavová, 2010

Počet ubytovacích zařízení v mikroregionu mírně stoupá s rostoucím zájmem turistů o tuto oblast. V roce 2007 bylo v mikroregionu 36 hromadných ubytovacích zařízení a v roce 2010 to bylo již 46. K nejznámějším patří hotel Kraví hora.

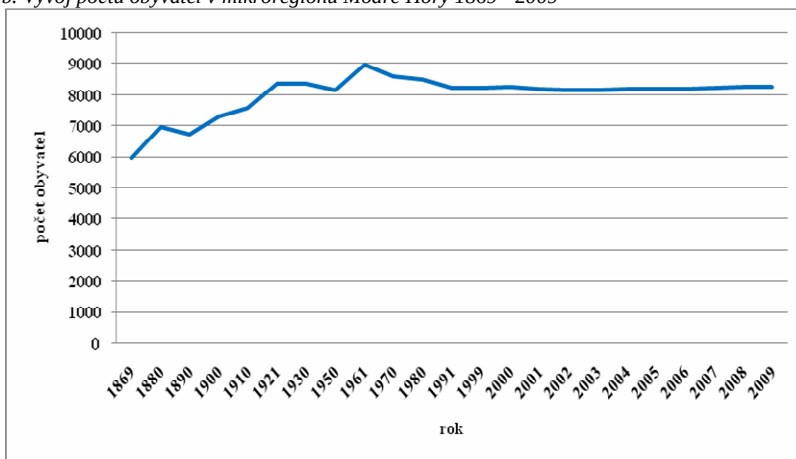
Tab. Hromadná ubytovací zařízení v mikroregionu Modré Hory

Obce mikroregionu Modré Hory	Hromadná ubytovací zařízení r. 2010					
	kategorie					
	penziony	turistické ubytovny	hotely	apartmány	jiné (v soukromí)	celkem
Velké Pavlovice	8	3	0	6	11	26
Němčíčky	2	2	0	0	2	6
Bořetice	3	1	2	1	0	7
Kobylí	2	2	0	1	0	5
Vrbice	3	0	0	0	0	2
						46

Zdroj: data www.risy.cz, stránky obcí

Na území mikroregionu žilo v roce 2009 přibližně 8250 obyvatel. Nejvíce obyvatel bydlelo na území v roce 1961, bylo to 8967. Od roku 1991 se počet obyvatel v území skoro neměnil. Malý nárůst byl zaznamenán od roku 2006 až do roku 2009. Tento vzrůstající trend lze do určité míry přikládat zvýšenému zájmu lidí a investorů o tuto oblast. Výhodou mikroregionu je i dobrá dostupnost do Brna po dálnici D2.

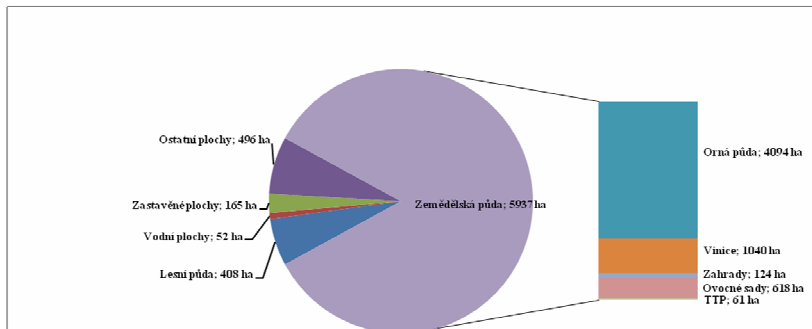
Tab. Vývoj počtu obyvatel v mikroregionu Modré Hory 1869 - 2009

Zdroj: data ČSÚ, výpočet vlastní

Struktura využití země vypovídá o způsobu využívání krajiny lidskou společností. Stejně jako v celé ČR, tak i v mikroregionu převládá zemědělské využití krajiny. Typické pro dané území jsou vinice, které zde zaujímaly 1040 ha (v r. 2009). Zastavěné plochy a ostatní plochy nedosahují vzhledem k venkovskému charakteru celé oblasti vysokých hodnot.

Tab. Využití země mikroregionu Modré Hory, r. 2009

Zdroj: data RIS

ZÁVĚR

Do budoucna je možné počítat s rozvojem právě vinařské turistiky, pro kterou má dané území geografické předpoklady. Atraktivní pro turisty jsou také muzea, která zobrazují historii dané oblasti. Mikroregion disponuje množstvím sportovních zařízení a možnostmi pro sportovní využití. Nejvyhledávanější je Sportovní areál Němčičky, který jako jediný v širším území má lyžařský svah, který je vybaven umělým travním povrchem, čímž umožňuje prodloužení lyžařské sezóny. Díky mnohým přírodním reáliím a kulturním zajímavostem je oblast vhodná i pro pěší turistiku. Terén území je vhodný také pro vybudování sítě koňských stezek. V mikroregionu se nachází mnoho vyhlídkových míst např. rozhledna Slunečná a Kraví Hora. Celá oblast disponuje dobrým turistickým značením a vzrůstajícím počtem informačních bodů. V území vede hustá síť kvalitních cyklostezek a cyklotras. Základní turistická infrastruktura (ubytovací, stravovací), je dle poskytnutých informací dostačující. Existuje zde řada hromadných ubytovacích zařízení, které poskytují i stravování. Vedle těchto ubytovacích kapacit existuje i množství lůžek v soukromí (převážně ve vinných sklepech). V obcích jsou i pohostinství, které poskytují občerstvení. Studie bude v další fázi doplněna o sociologický výzkum (prostřednictvím rozhovorů) s hlavními aktéry v mikroregionu.

LITERATURA

- (1) Šimková, E.: Možnosti hipoturistiky v rozvoji venkova. In: *Hradecké ekonomické dny 2006: Podnikání a rozvoj regionu*. Sborník příspěvků. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006, ISBN 80-7041-895-8.

- (2) Foret, M., Foretová, V.: Jak rozvíjet místní cestovní ruch. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., Praha 2001, ISBN 802470207X.
- (3) Holešinská, A.: Venkovský cestovní ruch v ČR. Masarykova univerzita ekonomicko-právní fakulta katedra regionální ekonomie a správy. In *IX. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách*. Brno: ESF MU, 2006. ISBN 8021041552, s. 251-255. Lednice. – článek ve sborníku
- (4) Definice venkova, 2010. Oficiální stránky World Wide Web [online].[cit. 1. 10. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://cs.wikipedia.org/wiki/Venkov>>.
- (5) Perlín, R.: Venkov, typologie venkovského prostoru. Univerzita Karlova přírodovědecká fakulta katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Praha 2000, ISBN80-238-4932-8.
- (6) Galvasová, I., Binek, J., Holeček, J., Chabičovská, K., Szczyrba, Z., a kol. GaREP, spol. s r.o.: Průmysl cestovního ruchu. Společnost pro regionální ekonomické poradenství, Praha 2008, Vydalo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ISBN 978-80-87147-06-1.
- (7) Hesková, M. a kol.: Cestovní ruch. Praha: Fortuna, 2006, ISBN: 80-7168-948-3.
- (8) Holeček, M., Mariot, P., Střída, M.: Zeměpis cestovního ruchu. Praha: Nakladatelství české geografické společnosti, s. r.o., 2005, ISBN 808603464X.
- (9) Stříbrná, M.: Venkovská turistika a agroturistika. Praha: Profi Press, s. r. o., 2005, ISBN 8086726142.
- (10) Pásková, M., Zelenka, J.: Výkladový slovník cestovního ruchu. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2002, ÚUR.
- (11) Oficiální stránky Český statistický úřad [online].[cit. 25. 9. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.czso.cz/>> a Oficiální stránky Český statistický úřad Jihomoravský kraj [online].[cit. 25. 9. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.brno.czso.cz/>>.
- (12) Oficiální stránky Mezi stromy [online].[cit. 2. 10. 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.mezistromy.cz/>>.
- (13) Mackovčín, P. a kol.: Brněnsko, Chráněná území ČR, Svazek IX.: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 2009, ISBN 978-80-86064-66-6 (AOPK ČR.Praha), ISBN 978-80-86305-02-8 (EkoCentrum Brno).
- (14) Demek, J., Mackovčín, P., a kol.: Hory a nížiny, Zeměpisný lexikon ČR. Brno 2006, AOPK ČR, ISBN 80-86064-99-9.
- (15) Oficiální stránky Regiony [online].[cit. 27. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://regiony.ic.cz/>>.
- (16) Oficiální stránky Modré Hory [online].[cit. 11. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://www.modrehory.cz/>>.

- (17)Oficiální stránky Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism [online].[cit. 16. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < [http:// www.czechtourism.cz/](http://www.czechtourism.cz/)>.
- (18)Oficiální stránky města Velké Pavlovice [online].[cit. 18. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://www.velke-pavlovice.cz/>>.
- (19)Oficiální stránky Svobodná spolková republika Kraví hora [online].[cit. 19. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://www.republikakravihora.cz/>>.
- (20)Oficiální stránky obce Bořetice [online].[cit. 18. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://www.boretice.cz/>>.
- (21)Oficiální stránky obce Kobyly [online].[cit. 17. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < [http:// www.kobyly.cz/](http://www.kobyly.cz/)>.
- (22)Oficiální stránky obce Němčičky [online].[cit. 16. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < <http://www.nemcicky.cz/>>.
- (23)Oficiální stránky obce Vrbice [online].[cit. 20. 9. 2010]. Dostupné na WWW: < [http:// www.obecvrbice.cz/](http://www.obecvrbice.cz/)>.
- (24)Kolektiv autorů: Venkovský cestovní ruch, jeho specifika a podmínky pro rozvoj. Katedra cestovního ruchu, VŠE Praha, Praha 2007, Vydalo: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, ISBN 80-245-1159-2.
- (25)Galvasová, I., Chabičovská, K., Binek, J., Skubaničová, L., Holeček, J.: Strategie rozvoje mikroregionu Hustopečsko. Brno 2007. Dostupné na WWW: < <http://www.hornibojanovice.cz/hbsunny/2ud/pdf/strategierozvoje07.pdf/>>.